

Véletlen vagy küldetés?

Lekció: Zsolt 6./Textus: Eszter 4.

2015. november 1.

Van egy könyv Isten könyvében, amelyben nem szerepel Isten neve. Egy könyv a Szentírásban, amelyben nincs semmi "szentírásos": sem Isten, sem imádság, sem isteni szabadítás és cselekvés, sem jelek vagy csodák, semmi isteni szó vagy kijelentés próféta által. Csak események, amelyek valahogyan történnek, valahogyan folynak. Miért van ez így? Egy eltévedt könyv a Bibliában? Vagy tudatos szerkesztés, amely éppen azért akar beszélni Istenről, hogy nem beszél Istenről? Úgy akarja megnyitni a szemünket Istenre, hogy eltakarja előttünk a nyilvánvalóan istenit? Arról az Istenről beszél Istenről véletlenül sem szólva, aki ott és akkor is cselekszik, ahol, és amikor mi még véletlenül sem vagyunk tudatában?

Véletlenül támadt - a bortól való jókedvében - Ahasvérósnak az az ötlete, hogy behívassa Vasti királynét az ünneplés csúcspontjára? Véletlenül mondott Vasti nemet? Véletlen volt, hogy egy Mordokaj nevű zsidó éppen az udvarban teljesített szolgálatot? Véletlenül esett a választás Vasti királyné pótlása során a zsidó Eszterre? Véletlenül tetszett meg a királynak, és lett ő első számú felesége? Véletlenül jutott Mordokaj tudomására az Ahasvérós elleni összeesküvés? Véletlenül került abszurd módon Hámán, a zsidók ősellensége legfőbb pozícióba?

A történetben most kezdjük látni a láthatatlant. Még nem látunk mindent, sok mindenre csak később derül majd fény, de egy valamit kezdünk megérteni: nem véletlenül vagyunk ott, ahol vagyunk. A hétköznapi események nem véletlenek sorozata. Küldetésünk van, amelyre egyszer fény kerül.

1. Mi a küldetésed?
2. Miből fakad a küldetés?
3. Mi a küldetés megélésének az ára?

1. Mi a küldetésed?

Mit keres Isten diaszpórában élő népének a tagja, Eszter, egy pogány király háremében, mint a király elsőszámú felesége? Mai keresztény etikával nézve fel tudnánk tenni néhány kérdést neki... Miért kerül Eszter ebbe a méltóságba? Vagy - más oldalról olvasva - ebbe a mélységbe zsidóként? Teljesen megfoghatatlan és értelmezhetetlen lenne a kérdés, ha nem jutottunk volna el Hámán démoni tervének megismeréséig a harmadik fejezetben. Ennek a gonosz és váratlan fejleménynek a fényében kezdik elnyerni értelmüket a korábbiak, itt kezd felsejleni, hogy az árván nevelkedett Eszternek küldetése van a pazar királyi méltóság és gazdagság közepette. A királyi udvarban megszületik a törvény, amely szerint a tizenkettedik hónap tizenharmadik napján minden zsidót meg kell ölni, el kell pusztítani, meg kell semmisíteni. Azonban a halálra ítélt nép közül egy annak az Ahasvérós királynak felesége, aki azt sem tudta, milyen törvényhez adta nevét és hatalmát Hámán kezébe. Ezen a ponton lesz Mordokaj

kijelentése az egész Eszter könyvének teológiai kulcsmondata: *"Ki tudja, nem éppen a mostani idők miatt jutottál-e királynői méltóságra?"*

Ez a kérdés Esztert nem direkt módon szembesíti a küldetéssel. Sehol sincs megírva Isten kijelentésében, hogy ha egy pogány uralkodó elsőrangú felesége leszel, akkor ez és ez lesz az Istentől való feladatod. Sehol sincs pontosan elénk adva, hogy amint hétköznapi események bizonyos helyekre, helyzetekbe, felelőségekbe kormányozzák az életünket, nekünk mindig minden esetben az a konkrét feladatunk, hogy... (és valahogy befejezzük ezt a mondatot.). És ezért Mordokaj sem tesz mást, mint miután kifejezte megrendülését és gyászát nyilvánosan egész Súsánban, valamint miközben a hír hallatán a zsidó közösségek az egész birodalomban gyászt és böjtöt tartanak, elkezdte az eseményeket egymás mellé helyezni. Egyfajta teológiai gondolkodás, teológiai reflexió ez, amely megindítja a képzeletét, lehetőségeket tár fel előtte, amelyeket korábban sohasem látott. Vajon hogyan élte meg Mordokaj, Eszter gyámja, hogy Eszter ilyen magas pozícióba emeltetett? Azt olvassuk, hogy mivel ő nevelte Esztert, és ő a királyi udvarban viselt tiszteletet, amikor elkezdődik a szép lányok begyűjtése a királynő választás első lépéseként, Eszter is bekerült a palotába (1.8). Ez Mordokaj cselekedetein túlmutatott; nem ő kérte, nem ő intézte, és nem tudjuk, örült-e, vagy aggódott-e emiatt, de mindvégig nyomon követte az eseményeket (2.11). Most azonban hirtelen egész más a helyzet, és Mordokaj valamit megsejt, valami hatalmasat, valami félelmeteset mindabból, amiről ez a történet szól: *"Ki tudja, nem éppen a mostani idők miatt jutottál-e királynői méltóságra?"*

A teológiai reflexió, de nevezzük inkább Isten előtti gondolkodásnak, elmélkedésnek a szívünkben, nem bizonyos, nem direkt. Inkább kérdez először, mint kijelent. Nem lehet, hogy azért jutottam ide, azért vagyok ebben a helyzetben, azért alakult így az életem, azért vagyok ezen a munkahelyen, azért emeltek magasra, mert Istennek valami általam eddig nem ismert szándéka van ezzel? Ez a képzeletünk, az Istentől megszentelt képzeletünk munkája. Ismered Istent valamilyen módon kijelentésének és eddig megélt munkájának az alapján, és egyszer csak egy új helyzetben, vagy egy régi helyzetben, de friss felismerésben valami megnyílik. Egy olyan cél, egy olyan feladat vagy küldetés, ami addig rejtve volt. Kitárul egy lehetőség, megfogalmazódik egy küldetés. Rájössz, hogy semmi sem véletlen, ami eddig történt, valaki azért hangolta össze az eseményeket, hogy te betöltsd igazi küldetésed, az ő céljait. Lehet, hogy nem könnyű, nem egyszerű, amit meglátsz, érzed a súlyát. Ugyanakkor mást is megérsz, ami szintén súlyos, de mégis felemelő: Istennel vagy egy történetben.

Az életünk minden területére áll ez, de Eszter könyve különösen szembesít bennünket a nyilvános élet, a munka, a hivatás világával. Ezt pedig azért kell hangsúlyoznunk, mert egy szekuláris világban, amely a hit kérdéseit a privát, személyes szférába száműzi, a keresztény ember egyik legnehezebb kérdése, hogy mit kezdjünk a munkánkkal. Hajlamosak vagyunk életünknek azt a területét, ahol időnk legjavát töltjük, leválasztani a hitünkről, vagy egyszer megfogalmazott, kissé megkopott, kissé sablonos válaszokba bezárni. És ha most azt mondanád, hogy egészen lehetetlen, hogy a munkámban bármilyen küldetést találjak, csak annyit láss, hogy annál nem lehetetlenebb, mint amit Isten (aki nem szerepel a könyvben) ma mégis elénk ad. Egy hűséges, igaz zsidó számára elképzelhetetlen volt, hogy Isten őt tisztelő hívőket arra hív, hogy egy perzsa palotában küldetést töltsenek be, jelen esetben az által, hogy megváltozik egy gonosz és gyilkos törvény. A hárem, amelynek Eszter

részese, nyugodtan rámutathat az összes olyan igazságtalan, tisztátalan, Isten nélküli közösségre, munkahelyre az üzleti, a politikai, a kulturális szférában, amelyek akár Isten-ellenes és bűnös módon szerveződnek, és ahol keresztények a mindennapjaikat élik. Fel mered tenni a kérdést az Úrnak: Uram, miért vagyok ott, ahol vagyok? Mit keresek nap, mint nap ezen a nyomorúságos, vagy éppen ezen a csodálatos helyen? Mi célod lehet neked, a világ teremtőjének és kormányzójának, velem, egy adott helyen, egy adott időben? Lehet, hogy küldetésem van? Ki tudja...?

2. Miből fakad a küldetés?

Miből fakad a küldetés? Hogyan születik és formálódik? A válasz, hogy a küldetésünk az identitásunkból fakad.

Miért teszem, amit teszek? Miért vagyok (ok és cél), ahol vagyok? Mit teszek ott? Mire használom az időt, a kapcsolatokat, a munka tartalmát (akár formális munkaviszony, akár tanulás, akár nem formális feladatok végzése), a forrásokat? Ezek a kérdések csak sokkal mélyebb kérdésekre adott válaszok mentén megragadhatók: értékrended, identitásod, a hited, a világlátásod van benne.

Próbáljuk feltárni a mindennapi munkánk (akár munkahely, akár tanulás, akár nem formális feladatok végzése) igazi mozgatórugóit. Miért vagyok ott, ahol vagyok? Mit szolgállok nap, mint nap? Sokunk elsődleges válasza, hogy azért vagyok a munkahelyen, mert valamiből meg kell élni. Nyilván ez azoknak (a sajnos nem keveseknek) a válasza, akiknek nincs örömük a munkájukban, vagy nem látják annak az értelmét, és ez igen gyakran nem a saját választásuk következménye. Ugyanakkor, akármilyen unalmas, vagy lelketlen, vagy értelmetlen is az a munka, amit a megélhetésért végezned kell, vajon nem releváns-e a kérdés: Ki tudja, vajon nincs-e Istennek valami mélyebb célja veled ebben? És nem úgy van-e, hogy miközben panaszkodunk, hogy milyen értelmetlen és lelketlen az egész, és csak a pénzért végezzük, mindez az identitásunkról beszél? Igen, a pénzért dolgozom - tehát nem az Istent szolgálom. Nem azt mondjuk ezzel, hogy itt, ebben a pozícióban, nem lehet Istent szolgálni? Nem lehet küldetést betölteni. De akkor miért vagy ott? És ne azt válaszold, hogy azért, mert nem kaptál jobb állást, hiszen ez egy hitbeli kérdés kell hogy legyen. Persze, elmennél, ha lenne jobb állás, de ha nincs, most nincs, még nincs, miért vagy ott, ahol vagy? Kit szolgálsz? Ki vagy szíved bensőjében?

Hasonlóan szekuláris identitást leplez le az is, amikor azt mondjuk, hogy önmagam kibontakozásáért vagyok ott, ahol vagyok. Annyira jó új dolgokat megálmodni és létrehozni; annyi örömöm van abban, ahogy folyamatokat megszervezek és azok célba érnek, annyira a helyemen érzem magam, amikor megoldok egy problémát, vagy amikor segíthetem mások munkáját; annyira önmagam vagyok, amikor másokat vezetek és irányítok - szinte azt érzem, hogy erre születtem. Kit szolgálsz ezzel? Miért vagy ott, ahol vagy? Jó dolog, áldott dolog, amikor valaki önmagát megtalálja a munkájában, amikor ezáltal érik és kiteljesedik az élete - de ez a motiváció szekuláris, és nem isteni küldetés. Igen, jó ha jót tudsz tenni a munkáddal, ha hasznos vagy, ha másokat segítesz - de nem arról beszél ez is, hogy ezáltal magadat érezheted értékesnek, fontosnak? Mi a végső célja munkádnak? Kire mutat a motivációd? Mi az identitásod?

Mert a küldetésed az identitásodból fakad. Ha családfenntartó vagy először, akkor igenis, a pénz fog irányítani, és ez nem is baj addig, amíg szembe nem kerülsz nagyobb kérdésekkel. Amikor például a pénz által nyújtott családi biztonság és a meggyőződésed, hogy amit teszel, becsületesen kell tenned, szembekerülnek egymással. Mit választasz? Ez azon múlik, hogy mi a mélyebb identitásod. Vagy ha az hajt, hogy értékes légy, hasznos légy, szépen fogod végezni a munkádat, megelégedéssel, de mi lesz, amikor valaki nálad hasznosabb és ügyesebb jelenik meg melletted? Ha önmagad kiteljesítése vezet, és ez helyet talál nagyszerű; de mi történik, amikor egy döntési helyzetben a további kiteljesedésed és egy másik ember kiteljesedése szembekerülnek egymással? Amikor hátra kellene lépned, hogy valaki előbbre léphessen? Mi vagy ki fog irányítani?

"Ki tudja, nem éppen a mostani idők miatt jutottál-e királynői méltóságra?" Ó, Mordokaj, ez lehetetlen, mondja Eszter, hiszen aki a király elé megy hívatlanul, az potenciálisan a halál fia, és amúgy is 30 napja még csak rám se nézett. Ó, Mordokaj, árva voltam, elvesztettem a szüleim, és most végre teljes bőségben, szabadságban élhetek; miért adnám ezt oda? Ó, Mordokaj, a karrierem, a kiteljesedésem csúcán vagyok, hogy szűrnám ezt el a lehetőséget egy bolond és sehova nem vezető lépéssel? De Mordokaj csak ennyit mond: *"Ha te most némán hallgatsz, a zsidók kaphatnak módot máshonnan a szabadulásra és menekvésre, te azonban családoddal együtt elpusztulsz."* Érted? Isten missziója, Isten szándéka megvalósul - de te ki vagy? Kihez tartozol? Miért élsz? Kit akarsz szolgálni?

Honnan fakad a küldetés, amit Eszter magához ölel? Abból, hogy zsidó. Abból az identitásból, hogy Isten választott népének a tagja, abból, hogy Istennek valami terve van vele. Vallási és közösségi identitás ez, aminek súlya messze meghaladja az örömét, a megelégedését, a gazdagságát, az egyéni kibontakozását, vagy éppen helyzete utálatát. Ó, Eszter, Isten gyermeke, Isten népének tagja, és ezért küldetése van. A hitbeli identitás ugyanakkor mindig közösségi identitás is: Isten népének tagja vagyok. Ezért, amikor úgy dönt, hogy bemegy a király elé, arra hívja a zsidókat, hogy böjtöljenek vele együtt. Egy közösség, Isten népe közössége tagjaként éli meg a küldetését.

Látjuk ennek a gyakorlati jelentőségét? Amikor megéljük küldetésünket egyedül egy adott helyzetben, nem vagyunk egyedül, hiszen Isten népe tagjai vagyunk. Egészen konkrétan ez azt jelenti, hogy vannak testvéreim, akikkel megosztom a helyzetet, akiket imádságra kérek, akik mögém állnak akkor, amikor fel kell vállalni a felismert küldetését. És ez elengedhetetlen, hiszen a küldetésnek ára van.

3. Mi a küldetés megélésének az ára?

Maga a kifejezés is erre mutat, hiszen aki "küldetett", az valami önmagánál nagyobb nevében, önmagát meghaladó cél érdekében jár el. Ennek pedig természetesen ára van.

Eszter, miután a kezdeti vonakodás után felismeri Istentől rendelt célját, ezekkel a szavakkal azonosul Isten céljaival: *"... bemegyek a királyhoz a törvény ellenére is. Ha el kell vesznem, hát vesszek el."* Mögötte a böjtölő zsidók sokasága, a közösség ereje, de ezzel együtt a kockázat az övé. Megéri-e? Megéri-e az életét kockáztatni azért, hogy népének esetlegesen menekülést szerezzen? Hiszen ha a király nem is veszíti el őt, mi

garantálja, hogy megadja kérését? Minden küldetéses cselekedet kérdése ez: megéri-e kockáztatni? Megéri-e megfizetni az árat? Hiszen minden küldetésnek ára van. Megéri-e a saját érdekeidet háttérbe szorítani?

A mi korunk válasza: nem éri meg. Ne legyél naiv, és ne ülj fel az ideológiáknak. Naiv vagy, vagy álszent, álmodozó, vagy egyszerűen csak megvezetett, ha hiszel még bármi úgymond nemes, nagy célban. Nem éri meg, mert ha te megteszed másokért, mások úgysem fogják soha megtenni érted. Volt, amikor az áldozatkészség még érték volt, de mára bolondsággá laposodott. Hogyan lehetne neked fontosabb egy ügy, egy eszme, egy érték, egy vallás, más emberek boldogulása, bármilyen igazság, szembeszállás a gonosszággal, mint önmagad?

És azt hiszem, sok igazság van ebben. Van-e olyan eszme, amiben nem csalódtunk? Lehet-e olyan vallás a kereszténység, olyan szervezet az egyház, amelyben nem csalódnunk? Nem csap-e be másokat saját hősiességük tudata, és nem azért vállalnak-e kockázatot és áldozatot? Nem biztonságosabb-e kívül maradni, akár józanul, akár cinikusan, semmiben nem bízva? Ezekre a kérdésekre a válaszom: de igen. Azért mert Eszter felkiáltott, hogy *"ha el kell vesznem, hát vesszek el"*, nekem még nem kell őt követnem.

Egészen addig így van ez rendjén, amíg valami, sőt, valaki mélyen meg nem ragad, és meg nem változtat. Egészen addig így van ez, így kell ennek lennie, ameddig nem rendít meg, hogy én csak akkor leszek Eszter oldalán, ha először átéltem az életem feletti rettegést az összes zsidó oldalán. Egészen addig így van, amíg nem ragyog fel előttem, hogy valaki értem bement a királyhoz, hogy megváltoztassa a törvényt, amely ítéletem és kárhozatom hirdette. Egészen addig nem kell hinnem semmi nemes küldetésben, amíg meg nem értem, hogy ő nem azzal a lehetőséggel, kockázattal ment be értem a király színe elé, hogy talán elvész, hanem a bizonyossággal, hogy biztosan elpusztul.

Jézus Krisztus bement értünk a halálba. Nem számított felmentő szóra, hanem tudatosan elveszítette magát, hogy halála által bennünket megváltson. Naiv? Álszent? Álmodozó? Megvezetett? Lehet annak hinni. De amikor a Szentlélek leszáll ránk, amikor megértjük Isten gazdag szeretetét irántunk, amikor rájövünk, hogy valaki szemében fontosabbak és értékesebbek voltunk, mint a saját élete, hogy valaki ránk nézve teljesített küldetést, amely életébe került, akkor minden megváltozik. Akkor ő lesz az identitásunk, Jézus, és akkor nem tudunk nem küldetesként tekinteni az egész életre. Megragadja a szívünk, és lángoló, szerető, hálás szívvel töltjük be a küldetést, amit Isten elkészített nekünk, és amibe belehelyezett minket. Ámen!

Lovas András